УДК 378.016.:796.011.3

Інна Асаулюк

Мотивація до фізкультурно-оздоровчої рухової активності як основа розробки концепції професійно-прикладної фізичної підготовки студентів мистецьких спеціальностей

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця)

Постановка наукової проблеми та її значення. Проблема мотивації студентської молоді до регулярної фізкультурно-оздоровчої рухової активності на сьогодні належить до кола глобальних проблем, розв'язання яких зумовлює процес професійно-прикладної фізичної підготовки студентів закладів освіти молоді [1, 4, 7, 11].

Підсумовуючи результати наукового досвіду вчених [1, 11, 8, 12], ми можемо говорити про недостатню сформованість ціннісно-смислового значення здоров'я для життєдіяльності в студентської молоді [10, 11, 12] та виокремити низку передумов для підвищення ефективності процесу професійно-прикладної фізичної підготовки студентів, серед яких – біологічні передумови, визначення морфофункціональних особливостей та рівня рухової активності, констатація рівня теоретичних знань тощо.

Зауважимо, що технології, пов'язані з набуттям теоретичних знань і практичних навичок із дотримання засад здорового способу життя в цьому контексті реалізують комплекс заходів щодо формування в студентів ціннісного ставлення до власного здоров'я та підвищення мотивації до регулярної фізкультурно-оздоровчої рухової активності, зокрема й ефективності процесу професійно-прикладної фізичної підготовки загалом [2, 3, 11, 12].

Багатоаспектність досліджень у напрямі базисного визначення авторами передумов підвищення ефективності процесу професійно-прикладної фізичної підготовки студентів дає можливість окреслити основні вектори вирішення цього питання. На думку науковців [1, 11, 12], основою роботи є розширення теоретичного матеріалу як інформаційного складника занять із фізичного виховання [8, 9]; потрібне формування в студентів прагнення до сімейного благополуччя та усвідомленого ведення здорового способу життя [1, 12]; у той самий час доведено думку необхідності надання інформації кожному студенту про адаптаційні резерви їхнього організму задля розуміння прямої залежності майбутньої професійної діяльності від стану власного здоров'я [5, 6].

На думку Л. П. Пилипей [11], відсутність загальної теорії та повної концепції професійно-прикладної фізичної підготовки студентів навчальних закладів диктує необхідність змін щодо нормативного підходу в процесі фізичного виховання до особистісно орієнтованої системи професійно-прикладної фізичної підготовки студентів закладів освіти. Вищеозначений науковець зазначає, що групування й класифікація напрямів підготовки спеціалістів дає змогу систематизувати професійні інтереси, нахили та здібності.

У цьому ключі актуальним є обґрунтування мотиваційних передумов удосконалення процесу професійно-прикладної фізичної підготовки студентів мистецьких спеціальностей для визначення його концептуальних основ.

Формулювання мети й завдання статті. Мета роботи – визначити особистісні передумови розробки теоретико-методичних засад професійно-прикладної фізичної підготовки студентів мистецьких спеціальностей.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Для того, щоб знайти відповідь на питання теоретико-методичного обґрунтування, потрібно володіти інформацією про систему професійно-прикладної фізичної підготовки та особистість кожного студента в цій системі.

Нами проведено дослідження з метою окреслення перспектив розробки концепції професійно-прикладної фізичної підготовки студентів мистецьких спеціальностей.

Відзначимо, що питання мотиваційних передумов до використання засобів фізичного виховання є багатовимірним, з одного боку, і міждисциплінарним – з іншого та потребує уваги фахівців галузі «Фізична культура і спорт».

Для визначення ставлення студентів до занять фізичною культурою та їх організації проведено анкетування із залученням дівчат і юнаків, які навчаються на мистецьких спеціальностях у закладах культури й мистецтв Вінницької області.

Напередодні опитування студентів проінформовано про те, що мета анкетування визначення їхнього рівня мотивації до занять фізичними вправами, а також попереджено про анонімність опитування й вимогу щодо чесності та правдивості відповідей [1, 11, 12].

Так, на запитання анкети «З якою метою Ви займаєтеся фізичними вправами?» 35,6 % дівчат І курсу та 10,3 % – ІІ-го дали відповідь, «що це Спілкування з друзями», тоді як юнаки І й ІІ курсів – переважно «Удосконалення форми тіла» (45,5 та 12,7 % відповідно).

© *Асаулюк І., 2018*

Окрім того, у контексті обстоюваної в наукових працях [11, 12] доцільності проведення соціологічних досліджень для розроблення ефективної системи фізичного виховання з ураховуванням особливостей конкретної вибірки студентів анкетування охоплювало з'ясування найважливішого для студентів мистецьких спеціальностей мотиву до занять фізичною культурою.

Так, для студентів закладів культури й мистецтв таким є «Зниження зайвої ваги тіла»: позитивну відповідь на запитання анкети дали 23,7 % дівчат І курсу та 13,6 % юнаків І-го. На ІІ курсі проблему зайвої ваги на основі анкетування простежено в 44,8 % дівчат і 14,1 % юнаків.

Низькими є мотиви студентів щодо стану власного здоров'я. Так, на вищеозначене запитання щодо мети занять фізичними вправами лише 13,6 % дівчат і 9,1% юнаків І курсу 5,2% дівчат і 16,9 % ІІ курсу обрали відповідь «Покращення стану здоров'я».

Підкреслимо низькі відсоткові значення відповідей студентів мистецьких спеціальностей на запитання анкети щодо прагнення досягти високого спортивного результату: дівчата І та ІІ курсів – 0 і 6,9 % відповідно; юнаки І-го й ІІ курсів – 12,1 та 8,4 % відповідно.

У ході анкетування студенти закладів культури і мистецтв назвали провідним мотивом до занять установку найближчого оточення – викладачів та друзів.

Дівчат І курсу спонукають займатися фізичними вправами поради викладачів (22,0 %) і друзів (13,6 %), тоді як юнаків І курсу – 25,8 та 9,1 % відповідно. На ІІ курсі до порад викладачів прислухаються 10,3 % дівчат і 8,5 % юнаків, до порад друзів – 8,6 % дівчат та 14,1 % юнаків.

Питання мотивації до занять із фізичного виховання, на наш погляд, видається особливо пов'язаним із питанням формування потреби в систематичних і самостійних заняттях фізичною культурою.

Окрім формування мотивації до занять фізичною культурою, важливим є приділення уваги прищепленню студентом самостійності щодо здобуття й поглиблення знань, створенню стійкого уявлення про здоровий спосіб життя, а також підвищенню рівня їхньої фізичної підготовленості, що, серед іншого, забезпечуватиме підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців на світовому ринку праці.

Відсоткові значення відповідей респондентів на запитання анкети щодо мотиву до занять фізичними вправами (зокрема «Що спонукає Вас займатися фізичними вправами?») досить високі. Відповідь «Знання про користь занять фізичними вправами» обрали 32,2 % дівчат на І та 43,2 % – на ІІ курсах; 27,3 % юнаків – на І-му й 42,2 % – на ІІ-му. Водночас отримання оцінки на занятті та заліку з дисципліни «Фізична культура» студентів до занять 15,3 % дівчат І курсу та 12,1 % юнаків І курсу, а також 13,8 % дівчат ІІ-го й 12,7 % – юнаків ІІ курсу.

Унаслідок проведеного опитування встановлено, що найбільш популярним серед студентів закладів культури та мистецтв є варіант використання засобів і видів спорту оздоровчого спрямування: так відповіли 30,5 % дівчат І курсу й 30,3 % юнаків І курсу, а також 41,4 % дівчат і 32,4 % юнаків ІІ курсу; доречно наголосити на результатах опитування студентів щодо їх залучення до активного фізичного вдосконалення.

Відрадно, що студенти мистецьких спеціальностей усвідомлюють важливість урахування в режимі навчального дня особливостей і вимог обраної професії. Крім того, частина з них бажає отримувати методичні вказівки щодо проведення самостійних занять фізичними вправами

Аналіз науково-методичної літератури та результати власних досліджень дали підставу визначити мотиваційні передумови вдосконалення процесу професійно-прикладної фізичної підготовки студентів мистецьких спеціальностей: загальний низький рівень мотивації студентів до занять фізичної культури й спорту, низька мотивація до регулярної рухової активності, низькі пріоритети та установки на ведення здорового способу життя, невирішені питання щодо організації фізкультурно-оздоровчої роботи в досліджуваних закладах культури й мистецтв, залежно від мотиваційних пріоритетів студентів та застосування сучасних засобів, форм і методів фізичного виховання, які б сприяли зміцненню здоров'я, формуванню здорового способу життя й корекції фізичного стану студентів та задовольняли потребу останніх в активному фізичному вдосконаленні.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На основі даних науково-методичної літератури та власних досліджень сформульовано основні мотиваційні передумови розробки теоретико-методичних засад професійно-прикладної фізичної підготовки студентів мистецьких спеціальностей.

Отримані в ході дослідження результати (кількісні дані стосовно дотримання студентами факторів здорового способу життя, мотивації до регулярної рухової активності), які, на нашу думку, визначають процес професійно-прикладної фізичної підготовки, будуть враховані під час обгрунтування теоретико-методичних засад професійно-прикладної фізичної підготовки студентів мистецьких спеціальностей.

Джерела та література

1. Голованова Н. Л. Професійно-прикладна фізична підготовка майбутніх фахівців швейного виробництва з використанням інформаційних технологій: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.02 / МОНУ, НУФВСУ. Київ, 2017. 24 с.

2. Дяченко А. А. Здоров'язбережувальні технології у процесі фізичного виховання і спорту. Освітньо-наукове забезпечення діяльності правоохоронних органів і військових формувань України: зб. наук. праць VIII Всеукр. наук.-практ. конф. Хмельницький, 2015. С. 541–543.
3. Дяченко А. А. Значення дисциплін професійно-практичної підготовки у формуванні здоров'язберігаючих умінь у студентів факультету фізичного виховання. Дискурс здоров'я в освіті: філософія, педагогіка, антропологія, психологія: зб. наук. праць Всеукр. наук.-практ. конф. Комунальний вищий навчальний заклад «Вінницька академія неперервної освіти». Вінниця, 2016. С. 145–146.
4. Кашуба В., Мартинюк О., Колос М. К вопросу использования мультимедийных технологий в процессе физического воспитания студенческой молодежи. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.* Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. Вип. 10. С. 39–45.
5. Кашуба В. А., Верховая Т. В. Методологические особенности исследования осанки человека. *Педагогіка, та проблеми виховання і спорту*. 2002. № 13. С. 48–53.
6. Кашуба В., Адель Бенжедду. Профилактика и коррекция нарушений пространственной организации тела человека в процессе физического воспитания. Киев: Знання Украины, 2005. 160 с.
7. Кашуба В. А. Технологические инновации в системе подготовки специалистов по физической культуре и спорту. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту:* наук. моногр. / за ред. проф. С. С. Єрмакова. Харків, 2007. № 5. С. 129–130.
8. Кашуба В., Футорний С. Із досвіду використання інформаційних технологій у процесі занять фізичним вихованням різних груп населення. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт*: журнал / уклад. А. В. Цьось, А. І. Альошина. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2016. Вип. 21. С. 81–90.
9. Кашуба В. О., Гончарова Н. М. Сучасні підходи до моніторингу фізичного стану школярів у процесі фізичного виховання. *Педагогика, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*: наук. моногр. / [за ред. проф. С. С. Єрмакова]. Харків: ХДФДМ (ХХПІ), 2010. № 1. С. 71–73.
10. Кашуба В. Змістовний компонент фізичного виховання студентів із порушеннями опорно-рухового апарату в спеціальних медичних групах. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт:* журнал / уклад. А. В. Цьось, А. І. Альошина. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2015. Вип. 20. С. 44–50.
11. Пилипей Л. П. Теоретико-методичні основи професійно-прикладної фізичної підготовки студентів вищих навчальних закладів: автореф. дис. ... д-ра наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02 / Л. П. Пилипей; Нац. ун- т фіз. виховання і спорту України. Київ, 2011. 40 с.
12. Садовський О. О. Формування рекреаційної культури студентської молоді в процесі фізичного виховання: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.02 / Олексій Олександрович Садовський; МОНУ, НУФВСУ. Київ, 2017. 24 с.

References

1. Holovanova, N. (2017). *Professionally-applied physical training of future specialists in sewing industry with the use of information technologies* [Profesiyno-prykladna fizychna pidhotovka maybutnikh fakhivtsiv shveynoho vyrobnytstva z vykorystannyam informatsiynykh tekhnolohiy]. Kyiv: MONU, NUFVSU (in Ukrainian).
2. Dyachenko, A. (2015). Health-preserving technologies in the process of physical education and sports [Zdorovyazberezhuvalni tekhnolohiyi u protsesi fizychnoho vykhovannya i sportu]. *Collection of scientific works VIII all-Ukrainian scientific and practical conference «Educational and scientific support of activity of law enforcement bodies and military formations of Ukraine»* [Zbirnyk naukovykh prats VIII Vseukrayinska naukovo-praktychna konferentsiya «Osvitno-naukove zabezpechennya diyalnosti pravookhoronnykh orhaniv i viyskovykh formuvan Ukrayiny»], 541–543 (in Ukrainian).
3. Dyachenko, A. (2016). The significance of the disciplines of professional and practical training in the formation of health-saving skills at the students of the Faculty of Physical Education [Znachennya dystsyplin profesiyno-praktychnoyi pidhotovky u formuvanni zdorovyazberihayuchykh umin u studentiv fakultetu fizychnoho vykhovannya]. *Collection of scientific works of the all-Ukrainian scientific-practical conference «The discourse of health in education: philosophy, pedagogy, anthropology, psychology» (Communal Higher Educational Institution «Vinnitsa Academy of Continuous Education»)* [Zbirnyk naukovykh prats Vseukrayinskoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi «Dyskurs zdorovya v osviti: filosofiya, pedahohika, antropolohiya, psykholohiya» (Komunalnyy vyshchyy navchalnyy zaklad «Vinnyts'ka akademiya neperervnoyi osvity»)], 145–146 (in Ukrainian).
4. Kashuba, V., Martyniuk, O., & Kolos, M. (2013). On the use of multimedia technologies in the process of physical education of students [K voprosu ispolzovaniya multimediynykh tekhnologiy v protsesse fizicheskogo vospitaniya studencheskoy molodezhi]. *Youth Scientific Bulletin of Lesya Ukrainka Eastern European National University* [Molodizhnyi naukovyi visnyk Skhidnoyevropeyskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky], 10, 39–45 (in Russian).
5. Kashuba, & Verkhovaya, T. (2002). Methodological features of the study of human posture [Metodologicheskiye osobennosti issledovaniya osanki cheloveka]. *Pedagogy, and problems of education and sports* [Pedahohika, ta problemy vykhovannya i sportu], 13, 48–53 (in Russian).
6. Kashuba, V., & Adel Benzheddu K. (2005). *Prevention and correction of disorders of the spatial organization of the human body in the process of physical education* [Profilaktika i korrektsiya narusheniy prostranstvennoy o rganizatsii tela cheloveka v protsesse fizicheskogo vospitaniya]. Znannya Ukrainy (in Russian).

7. Kashuba, V. (2007). Technological innovations in the system of training specialists in physical culture and sports [Tekhnologicheskiye innovatsii v sisteme podgotovki spetsialistov po fizicheskoy kulture i sportu]. *Pedagogy, psychology and medical-biological problems of physical education and sports* [Pedahohika, psykholohiya ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannya i sportu], 5, 129–130.
8. Kashuba, V., & Futornyi, S. (2016). From the experience of using informational technologies in the process of physical education practicing of different groups of the population [Iz dosvidu vykorystannya informatsiynykh tekhnolohiy u protsesi zanyat fizychnym vykhovannyam riznykh hrup naselennya]. *Molodizhnyi naukovyi visnyk Skhidnoyevropeyskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky* [Youth Scientific Bulletin of Lesya Ukrainka Eastern European National University], *21*, 81–90 (in Ukrainian).
9. Kashuba, V., & Honcharova, N. (2010). Modern approaches to monitoring the physical condition of students in the process of physical education [Suchasni pidkhody do monitorynhu fizychnoho stanu shkolyariv u protsesi fizychnoho vykhovannya]. *Pedagogy, psychology and medical-biological problems of physical education and sports* [Pedahohika, psykholohiya ta medyko-biolohichni problemy fizychnoho vykhovannya i sportu], 1, 71–73 (in Ukrainian).
10. Kashuba, V. (2015). A meaningful component of physical education of students with disorders of the locomotor system in special medical groups [Zmistovnyy komponent fizychnoho vykhovannya studentiv iz porushennyamy oporno-rukhovoho aparatu v spetsialnykh medychnykh hrupakh]. *Molodizhnyi naukovyi visnyk Skhidnoyevropeyskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky* [Youth Scientific Bulletin of Lesya Ukrainka Eastern European National University], *20*, 44–50 (in Ukrainian).
11. Pylypey, L. (2011). *Theoretical and methodical bases of professionally-applied physical training of students of higher educational institutions* [Teoretyko-metodychni osnovy profesiyno-prykladnoyi fizychnoyi pidhotovky studentiv vyshchykh navchal'nykh zakladiv]. Kyiv: Natsionalmyi universytet fizychnoho vykhovannia i sportu Ukrainy. (in Ukrainian).
12. Sadovskyi, O. (2017). *Formation of recreational culture of student youth in the process of physical education* [Formuvannya rekreatsiynoyi kultury studentskoyi molodi v protsesi fizychnoho vykhovannya]. Kyiv: MONU, NUFVSU (in Ukrainian).

Анотації

У статті на основі аналізу науково-методичної літератури та системного аналізу передового досвіду сформовано проблематику процесу фізичної підготовки студентів музичних спеціальностей. Наголошено на недостатності розробки методологічного підґрунтя фізичного виховання студентів-музикантів з урахуванням професійно-залежних показників фізичного стану. У статті окреслено питання комплексного підходу до підвищення ефективності процесу професійно-прикладної фізичної підготовки студентів мистецьких спеціальностей і розробки методологічного підґрунтя в рамках конкретизування теоретико-методичних засад та з урахуванням мотиваційних передумов. ***Мета роботи*** *– визначити особистісні передумови розробки теоретико-методичних засад професійно-прикладної фізичної підготовки студентів мистецьких спеціальностей. У педагогічному експерименті брали участь студенти навчальних закладів культури й мистецтв Вінницької області.* ***Методи дослідження*** *– аналіз спеціальної науково-методичної літератури; вивчення та узагальнення педагогічного досвіду, педагогічний експеримент, анкетування, якісний аналіз результатів експерименту.* ***Результати.*** *Проаналізовано мотиваційні пріоритети до фізкультурно-оздоровчої діяльності студентів мистецьких спеціальностей у напрямі підвищення рівня стану власного здоров'я, розглянуто характер відповідей студентів на питання щодо загальної мети занять та мотивів, що спонукають до регулярної фізкультурно-оздоровчої діяльності. Серед мотиваційних передумов окреслено потребу залучення студентів до активного фізичного вдосконалення та визначено думку студентів щодо створення необхідних умов для їх залучення до активного фізичного вдосконалення. Досліджено особливості прояву мотивації до занять фізичною культурою й спортом у юнаків і дівчат, які навчаються за спеціальністю «Музичне мистецтво». Отримані результати стали основою розробки технології корекції фізичного стану студентів у процесі фізичного виховання з урахуванням їх мотивації до фізкультурно-оздоровчих занять.*

Ключові слова: *студенти мистецьких спеціальностей, концепція, мотивація.*

Инна Асаулюк. Мотивация к физкультурно-оздоровительной двигательной активности как основа разработки концепции профессионально-прикладной физической подготовки студентов специальностей исскуства. *В статье на основе анализа научно-методической литературы и системного анализа передового опыта сформирована проблематика процесса физической подготовки студентов специальностей искусства. Отмечается недостаточность разработки методологической основы физического воспитания студентов-музыкантов с учетом профессионально-зависимых показателей физического состояния. В статье обозначаются вопросы комплексного подхода к повышению эффективности процесса профессионально-прикладной физической подготовки студентов специальностей исскуства и разработки методологической основы в рамках конкретизации теоретико-методических основ и с учетом мотивационных предпосылок.* ***Цель работы*** *– определить личностные предпосылки разработки теоретико-методических основ профессионально-прикладной физической подготовки студентов специальностей искусства. В педагогическом эксперименте принимали участие студенты учебных заведений культуры и искусств Винницкой области.* ***Методы исследования*** *– анализ специальной научно-методической литературы; изучение и обобщение педагогического опыта, педагогический эксперимент, анкетирование, качественный анализ результатов эксперимента.* ***Результаты.*** *Анализируются мотивационные*

приоритеты в физкультурно-оздоровительной деятельности студентов специальностей искусств в направлении повышения уровня состояния собственного здоровья, рассматривается характер ответов студентов на вопрос относительно общей цели занятий и мотивов, побуждающих к регулярной физкультурно-оздоровительной деятельности. Среди мотивационных предпосылок обозначаются необходимость привлечения студентов к активному физическому совершенствованию и определяется мнение студентов по созданию необходимых условий для их привлечения к активному физическому совершенствованию. Исследуются особенности проявления мотивации к занятиям физической культурой и спортом у юношей и девушек, обучающихся по специальности «Музыкальное искусство». Полученные результаты стали основой разработки технологии коррекции физического состояния студентов в процессе физического воспитания с учетом их мотивации к физкультурно-оздоровительных занятий.

Ключевые слова: *студенты художественных специальностей, концепция, мотивация.*

Inna Asauliuk. Motivation to Physical Cultural and Recreational Motor Activity as a Basis of the Development of the Concept of Professional and Applied Physical Training of Students of Artistic Specialties. *In the article, based on the analysis of scientific methodological literature and systematic analysis of the best practices, the problems of the process of physical state of students of music specialties have been formed. The article emphasizes the lack of development of the methodological basis for the physical education of students of Music Arts. Professionally dependent indicators of physical condition were taken into account. The article emphasizes the need of the integrated approach to increasing the efficiency of the process of professional and applied physical training of students of artistic specialties and the development of a methodological basis in the framework of specification of theoretical and methodical principles taking into account motivational prerequisites. The* ***objective*** *of the research is to determine the personal prerequisites of the development of theoretical and methodical principles of professional and applied physical training of students of artistic specialties. The pedagogical experiment involved students of educational institutions of culture and arts of Vinnytsia region. The methods of research: analysis of special scientific and methodical literature; study and generalization of pedagogical experience, pedagogical experiment, questionnaire, qualitative analysis of experimental results.* ***Results.*** *Motivational priorities in physical cultural and recreational activity of students of artistic specialties in the direction of raising the level of their own health are analyzed and the nature of students' answers to the questions about the general purpose of the classes and motives that are induced to regular physical education and health activity is considered. Among motivational prerequisites the need of involvement of students in active physical perfection was outlined and students' opinion on the creation of the necessary conditions for their involvement in active physical perfection was determined. The authors investigated the features of motivation to engagement in physical culture and sports in boys and girls of the specialty «Musical Art». The obtained results became the basis for development of technology for correction of the physical condition of students in the process of physical education, taking into account their motivation to physical education and recreational activities.*

Key words: *students of artistic specialties, concept, motivation, physical perfection.*